

سهم ایران در تجارت جهانی منسوجات

اندک که است
گروه اقتصاد، این مسئله را همگی به خوبی می دانیم که شاید نیمی از پارچه های رنگارنگی که در بازارهای داخلی موجود است، مسترکز خارجی های است که در صنعت نساجی مشغول به فعالیت هستند. این خارجی ها هستند که نوع، رنگ، طرح و جنس بازار پارچه های ما را رقم می زنند و آنها هستند که با طراحی پارچه ها، جنس لباس های ما را تعیین می کنند. این درحالیست که قدمت تولید پارچه در ایران، به چندین هزار سال می رسد و گواه این مطلب هم، شواهد باستان شناسان است که پیشینه بازار پارچه در ایران را به پیش از میلاد، مربوط می دانند. به عنوان نمونه در ناحیه ای در کردستان از دوران تابوت های اجساد، پارچه هایی کشف شده است. در دوران قاجار پیشرفت هایی در بافت پارچه را در ایران شاهد بودیم. البته این پیشرفت ها در عصر صفوی هم وجود داشت. ولی در هر صورت در دوره قاجاریه به تولید پارچه در داخل، اهمیت به سزایی داده می شد. البته حدی که معروف شده است که امیرکبیر در زمان صدارت خود، خرید پارچه های خارجی را تفتیح کرد و از مردم خواست از پارچه های داخلی استفاده کنند. از همین رو، پارچه های ترمه ای که در آن زمان مرسوم می شد به سال هری معرفی گردید. اما تولید پارچه در دوره قاجاریه منوط می شود به پیشینه آن، که در عصر صفویه لحاظ شده بود. بسیاری تره نوم ودم هجری شمسی در دوران طلایی هنر بافت پارچه در ایران نماینده اند. در این دوره، شاه شهربای بسیاری به بافت خاص یک پارچه شهرت داشته اند. این برای نمونه اصفهان مرکز تولید پارچه های فلکمار و زربافت بوده و در کاشان مردم در تولید انواع پارچه های منمخل و ایربشم تبحر خاصی داشته اند که گفته می شود تری از یکی از حوصم های کاشان به نام هارون، هزاران کارگر ایربشم باف، مشغول به کار بوده اند. ولی در عصر پهلوی بود که با ورود انبوه لباس های خارجی مانند پالتو ها و کت و شلوار، واردات انواع پارچه به ایران رواج یافت. ایران در واقع کاشف دو کت نخ پشمی بوده است و یافته های باستان شناسی نشان دهنده استفاده دوک از دوره نوسنگی است. حال اگر فعالان صنعت نساجی در ایران مانند پیشینیان خود به بافت پارچه های گوناگون تم می کردند، شاید امروز شاهد وجود انواع پارچه های ترک، تایلندی، تایوانی، هندی، پاکستانی، آلمانی و فرانسوی در بازارهایمان نبودیم. بازاری که هم اکنون خارجی ها

چنان آن را تسخیر کرده اند که بیرون راندن آنها از بازار پارچه ایران گاهی غیرممکن به نظر می رسد. ایران این حال حاضر به هیچ عنوان توان تولید پارچه های مجلسی که عمدتاً کپیور، تور، کرپ و جنر با رنگ های متنوع و لطیف هستند، ندارند و تنها هنر ما شده است تولید پارچه های چلوار، چیت، ترگال، تریکو و از این قبیل پارچه ها. البته نباید فراموش کرد که ایرانیان در تولید چادرهای چیت و رنگی هم تا حدودی تبحر دارند ولی با اینکه ما یکی از متخصصان اصلی چادر مشکلی در دنیا محسوب می شویم اما متأسفانه تاکنون به کتولوزی تولید این نوع پارچه به خوبی دست نیافته ایم و چادرهای مشکلی ما آن را اصولاً کشورهای کره و ژاپن تولید می کنند. اینها همه در جای خود بسیار تأثیر بارنگ است اما تأسیف ترین این است که کشور ما در تولید پارچه های ایران تا حدودی در تولید آن توانمند هستم هم به نوعی منمخل می کند و سعی دارد با صادرات کردن این پارچه ها با قیمت ازان تر از تولیدات ایرانی، بازار این نوع محصولات را هم در اختیار بگیرد و سودها را حدودی در این زمینه هم موفق بوده است. شاید بر این اساس است که برخی از فعالان بازار پارچه در ایران معتقد هستند که ۹۰ درصد بازار پارچه در داخل در اختیار خارجی هاست. ولی در هر صورت فعالان در این صنعت حتما به خوبی می دانند که پیشینیان آنها در تولید پارچه از خود یاد کارهای بسیار مناسب بر جای گذاشتند و توانسته بودند به هر ترتیب که شده بر مشکلات غلبه کرده و در تولید انواع پارچه موفق شوند. ما اگر راه بیرون رفت از معضلات را در پیام مطمئناً به خوبی می توانیم نه تنها نیاز بازارهای داخلی خود را تأمین کنیم بلکه کالاهای ما را به سایر کشورهای بازار پارچه ما، هم می توانیم صادر کنیم. این اصلاً برآزنده ایران نیست که در تجارت جهانی نساجی و پوشاک آمریکایی، سهم وارد خود اختصاص دهد. زیرا براساس آمارهای رسمی، سالانه ارزش تجارت جهانی نساجی و پوشاک حدود ۴۰۰ میلیارد دلار است که کشورهای مانند چین، هنگ کنگ، ایتالیا، آلمان، کره جنوبی، آمریکا، فرانسه، ترکیه، انگلستان، تایوان، هند، اندونزی، برتغال و هلند، تولید کننده و صادر کننده پوشاک و تولید پارچه در جهان هستند. اما سهم ایران در تجارت جهانی منسوجات در حد بسیار اندکی لحاظ شده است. واقعیت این است که هرچه بود از آن گذشتگان بوده است و فرزندان در تولید و هر پارچه در ایران فعال هستند. نه تنها در دنیا حرفی برای گفتن ندارند بلکه در تأمین نیاز داخلی کشورشان هم مانده اند.

روزنه ای به بازار پارچه

خرید پارچه امری نیست که شخصی تا به حال آن را انجام نداده باشد. شاید هر کدام از ما در طول یک سال، چندین مرتبه به قصد خرید پارچه به مراکز فروش این کالا سر زده باشیم، که در این صورت هنگام خرید پارچه، متوجه غیبراتی هستیم که در بازار این کالا به وجود آمده است. سعی می شویم، به عنوان مثال اگر این روزها به بازارچه فروشی هایی که در چهارباغ هستند سری زده باشیم، متوجه می شویم که اکثر پارچه هایی که به فروش می رسند، خارجی هستند و به نظر می رسد پارچه های تولید داخل در این مغازه ها موجود نیست. پارچه های این مغازه ها تا حدودی گرانقیمت هستند و کمتر، قیمت پارچه ای زیر پنج هزار تومان است. اگر هم قیمت هر متر پارچه به پنج هزار تومان باشد، مطمئن باشید که آن پارچه استرزی است و قیمت پارچه های مجلسی که عمدتاً جنس این مغازه ها را تشکیل می دهند، هر متر آنها کمتر از ۱۵ هزار تومان نیست که همه آنها هم در کشورهای همچون ژاپن، کره، چین، هند، آلمان، تایلند و ... تولید می شوند. اما امارات تا به این چرخه جایگاه ویژه ای دارد. امارات متحده که در همسایگی ما قرار دارد چند سالی است که از طریق صادرات پارچه، مجدداً توانسته است یکی از کشورهای موفق در این زمینه قلمداد شود. پس از آنکه این کشور انواع پارچه را از سراسر دنیا وارد کرد، باعث شد تا بسیاری از تجار ایرانی از دبی، آنها را به ایران وارد کنند و به همین دلیل در برخی مغازه های پارچه فروشی برای اینکه به مشتریان ثابت کنند لولا اجناسشان خارجی است و ثاباً قیمت شان هم زیاد گران نیست بروی تابلوی، به خط درشت می نویسند فروش پارچه به قیمت دبی، تا همین جمله، متقاضیان ایرانی در دست خود جلب کند. حال چرا بازار پارچه ایران در دست خارجی هاست خود خود جای سوال دارد. ایرانی ها خواستند اولین قدم ها را در راه صنعت شدن بردارند، اقدام به تأسیس کارخانجات نساجی نمودند، ولی متأسفانه از آن زمان تاکنون نتوانسته اند نیاز کشور به منسوجات را برطرف کنند بلکه شاهد واردات انواع منسوجات به کشور نیز هستیم که کالای همچون پارچه از این قاعده مستثنای نیست. روزگاری پیش در ایران پارچه های ایربشمی، ترمه، زربافت و کتان تولید می شد که کمتر کشوری در دنیا می توانست چنین تولیدی این مواد اختصاص دهد.

اما مسأله امروزه وقتی به وترین مغازه هاسر می زیم، پارچه های رنگارنگ خارجی را می بینیم که زیر نور، جلوه گر می کنند و قدری ارده مغازه ای می شویم پارچه ای را انتخاب می کنید یا بایند رضایتبخش فروشنده رویرو می شوید که همراه با ادای عبات پارچه بسیار خوبی را انتخاب کرده، پارچه های دوام عالی دارد و رنگش از بین نمی رود، نسبت به توجیه قیمت بالای آن اقدام می کند. اما اگر بزرگان قیمت مدنظر شما باشد، بلافاصله پارچه دیگری می آورد و تأکید می کند ایرانی است و کیفیت پارچه های خارجی را ندارد و زمانی که از یکی از فروشندگان سوال شد که دلیل آن چیست که

اشباع بازار پارچه های وارداتی

تاریخچه پارچه های خارجی در زندگی ایرانی

سمیرا اختری Samira.khedr@nesfejahan.net

مدیر تولید کارخانه و بسندگی همدان.

بهره دوری، قیمت پارچه ایرانی را کاهش می دهد

خارجی در بازارهایمان تولید می شود. قیمت تمام شده هر کالایی، تأثیر دارند و در حالی است که مواد اولیه، ۷۰ درصد قیمت تمام شده پارچه را در بر دارد که البته ایران در تولید آن ناتوان است. به عنوان مثال به یکی از مواد اولیه در تولید پارچه محسوب می شود که متأسفانه ایران توانسته است مصرف مورد نیاز داخلی را تأمین کند. زیرا تولید پنبه در کشور، سالانه چیزی معادل ۷۰ هزار تن است در حالی که فعالان اقتصادی در سالهای ۱۵۰ هزار تن پنبه نیاز دارند. از آنجایی که کشوری در ایران به فروش سنتی انجام نمی گیرد و کشاورزان از بندهای اصلاح شده استفاده نمی کنند و ضریب مکنایزسیون هم در این بخش پایین است، لذا بهره دوری در هر هکتار پنبه در ایران بسیار پایین تر از تولیدات داخلی است. پارچه های که در این زمینه تولید می شوند، کیفیت بسیار پایینی دارند و این به دلیل آنست که در این بخش، تولیدات داخلی داشته باشند. شما از برخی تولیدات خارجی نسبت به کالاهای ایرانی صحبت کردید که آن هم به دلیل تنوع در رنگ و طرح است. اما چرا ما در طرح و رنگ پارچه ما نسبت به خارجی ها ضعیف عمل کرده ایم؟ در حقیقت طراحی و رنگ آمیزی مشغول در تولید پارچه، آنقدر ساده نیست که تولید کنندگان ایرانی نتوانند پارچه هایی با رنگ آمیزی مناسب در طرح های زیباتر تولید کنند. بلکه مسئله این است که قیمت تمام شده پارچه در ایران نسبت به سایر کشورهای بیشتر است. بنابراین تولید کنندگان ایرانی نمی توانند از لحاظ قیمت، با رقبای خود در دیگر کشورها رقابت نمایند. خود در نظر بگیریم تولید کنندگان ایرانی می خواهند تولیدات خود را هم در طرح و رنگ با کارگری تولید کنند. در شرایط دیگر به همین عنوان نمی توانند با تولیدات خارجی رقابت نمایند، چون قیمت کالاهای ایرانی بسیار گران تر از کالاهای خارجی می شود. هرچه می شود. در عواملی باعث شده است که قیمت تمام شده تولیدات ما در ایران بسیار بیشتر از سایر کشورهای باشد؟ عواملی همچون مواد اولیه، دستمزد، حامل های انرژی و هزینه های جاری، بر

عره کنندگان پارچه، تأکید بر خارجی بودن این نوع کالا دارند چنین گفت: اصلاً مشتریان دید خوشایندی نسبت به پارچه های ایرانی ندارند. البته این یک واقعیت است که بیشتر پارچه ها مانند سایر اجناس وارداتی اصولاً هم از کشور چین وارد می شوند. البته پارچه های تولید ترکیه و تایلند وجود دارند ولی در کل به جرأت می توان گفت که ۹۰ درصد بازار پارچه کشور را منسوجات چینی، پر کرده است. «وی در پاسخ به اینکه مگر کیفیت پارچه های ایرانی کمتر از تولیدات دیگر کشورهایه ویژه چین است که شما عرضه ایگونه تولیدات را در دستور کار قرار داده اید، خاطر نشان ساخت: «کیفیت پارچه های ایرانی بعضاً بسیار خوب و قابل رقابت با سایر کشورهای خارجی است. ولی در هر صورت مردم تمایل به خرید پارچه های خارجی دارند، چون تصور می کنند کیفیت این پارچه ها به مراتب بهتر از تولیدات ایرانی است. البته نباید این نکته را هم فراموش کرد که پارچه های چینی بسیار ارزان تر از پارچه های ایرانی است. به عنوان مثال قیمت هر متر پارچه های فاستونی که ایرانی ها در تولید آن بسیار قوی ظاهر شده اند، کمتر از ۱۵ هزار تومان نیست ولی این درحالیست که هر متر پارچه فاستونی چین بین پنج الی شش هزار تومان به فروش می رسد و خریداران هم ترجیح می دهند که پارچه چینی استفاده کنند تا پارچه ایرانی.»

این روزها عامل قیمت برای مردم بسیار حائز اهمیت شده است. شاید همین دلیل است که به علت بالا رفتن قیمت پارچه، کمتر کسی این کالا را در اولویت خرید خود قرار می دهد و مردم بیشتر به فکر ضروریات زندگی خود هستند تا تهیه پارچه.

در همین رابطه شهرام ضعیفی یکی از اعضای اتحادیه پارچه فروشان در اصفهان گفت: «مجموع واردات پارچه به کشور، بیش از نیاز بازار است، چرا که تولید پارچه در ایران گران تر از سایر کشورهای است که تورم موجود، افزایش نرخ دستمزد، گران شدن بهای مواد اولیه هزینه حمل و نقل و مهمترین پارامترهای مؤثر در بالا رفتن هزینه تولید و افزایش قیمت پارچه به شمار می آید در حال حاضر بازار پارچه ایران در رکود به سر می برد و این درحالیست که طی یک سال اخیر، کارخانه های تولید داخل، قیمت محصول خود را در پی سه مرتبه افزایش داده اند. اما در بازار پارچه های وارداتی، نه تنها افزایش قیمت رخ ندهد بلکه بهای آن در برخی انواع پارچه پنج الی ده درصد هم کاهش یافته است.

به گفته این فعال اقتصادی، چین که در رکود دارد واردات پارچه به ایران است، به علت تنوع رنگ و جنس و نیز قیمت ارزان، پارچه هایش توانسته بازار پارچه ایران را به تصاحب خود درآورد. براساس آمار گمرک ایران، در سال گذشته حدود ۲۰۰ میلیارد دلار، واردات پارچه صورت گرفته است.

به گزارش ایستادگیترین واردات پارچه به کشور از آن کشورهای بی چون امارات متحده عربی، ترکیه، بنگلادش، چین، پاکستان، عربستان، فرانسه، بلژیک، هند و اتریش است.

قیمت تمام شده کالا تأثیر گذار می باشد. این مسئله جای سوال دارد. چرا شما تولید کنندگان همیشه از کیفیت دستمزد کارگران گران می بینید و اصولاً یکی از پارامترهای اساسی که در افزایش قیمت تمام شده لحاظ می باشد دستمزد کارگران است؟ بعضی دست است که دستمزد کارگران، موجب شده است که پارچه ایرانی نتواند با کیفیت و با قیمت مناسب در بازار داخلی عرضه شود؟

در این مسئله شکی نیست که دستمزد کارگران در افزایش قیمت پارچه ایرانی تأثیر دارد. دیگر کارگر در ایران، بسیار گران است و این درحالیست که دستمزد یک کارگر در بنگلادش در حدود ۲۰ دلار است و کارگران هندی در حدود ۱۰۰ دلار دریافت می کنند. چین که در حال حاضر بسیاری از بازارهای بنیادست به کارگرش از هر ملی از ۱۲۰ دلار نمی دهد ولی در ایران کارگران معادل ۵۰۰ هزار تومان دریافت می کنند. «علاوه بر حداقل دستمزد کارگران، با احتساب عیبدی، پاداش و سنوات است. بنابراین تولید کنندگانی که باید در دام رقم های سنگینی دستمزد کارگران بپردازند، چگونه می توانند محصولاتی تولید کنند که با دیگر کشورهای هم از نظر قیمت و هم از لحاظ کیفیت رقابت شما با نظراتی که عنوان می کنید، جایی برای بیرون رفت از این معضلات باقی نماند. بدین ترتیب بازار پارچه ایران همچنان باید شاهد کالاهای خارجی باشد.

نه، چنین نیست. فعالان این صنعت می توانند با افزایش بهره دوری در صنعت نساجی افزایش می یابد و اگر بهره داری نیروی انسانی تمام است و دانش این یک صنعت هم تا حدودی برتری نسبت به دانش معمل موجود، فرسودگی ماشین آلات است که اگر کارخانجات، در تعمیر و نگهداری خود به تکنولوژی نوین قدم بردارند، مطمئناً بهره دوری در صنعت نساجی افزایش می یابد و اگر بهره داری ارتقا یابد، مسلماً راه هایی همچون افزایش کیفیت و کاهش قیمت وارد خواهد داشت.

شما به عنوان یکی از اساتید دانشگاه آیا با این مسئله موافق هستید که بسیاری از پارچه هایی که در کشور عرضه می شود از طریق قاچاق وارد می شوند؟

به هر حال مطمئن باشید که حجم وسیعی از پارچه های خارجی که در بازار قاچاق می شود از طریق قاچاق وارد شده است. اما از آنجایی که آمارهایی در این زمینه از طریق میدانی رسمی عنوان نشده است، لذا نمی توان گفت درصد بازار پارچه، اختصاص به کالاهای قاچاق دارد. اما هر چه صورت با برآوردهای گرفته شده مشخص شده است که در ایران سالانه یک میلیارد متر مربع پارچه مصرف می شود که درصدی از آن واردات قاچاق تأمین می کند.